

ALMANYA’NIN 19. YÜZYIL’DA YÜKSELİŞİ’NİN SALDIRGAN REALİZM ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Ferdi T. Güçyetmez¹

ÖZ

Bu çalışmada ilk olarak Almanya’nın milli birliğinin tamamlanması ve bu süreçte uygulanan güç artırımı politikası ele alınacaktır. Ardından Almanya’nın, ulusal birliğini kurduktan sonraki süreçte Avrupa diplomasisinde merkez noktada pozisyon almasına ve imparatorluğun dış politikalarının hayata geçirilmesinde Bismarck’ın oynadığı role değinilecektir. Silahlanmanın ve güç artırımın Almanya’nın yükselişinde nasıl rol oynadığının altı çizilecek ve bu husus, saldırgan realizm çerçevesinde incelenecektir. Ayrıca ilgili dönemde Almanya’nın ulusal güvenliğin sağlanması için kurduğu ittifaklar da çalışmanın kapsamına dâhil edilecektir. Bütün bu olgu ve gelişmeler saldırgan realizm perspektifinde incelenerek; salt güç inşasının uzun vadede sürdürülebilir olup olmadığı tartışılmaya çalışılacaktır. Bunlara ek olarak ilgili dönemlerin siyasi, ekonomik ve sosyo-politik yapısı da değerlendirilecek; geo-stratejik olarak Almanya’nın uluslararası sistemde kendini nereye oturttuğu tahlil edilecektir. Çalışmanın sonucunda; Almanya’nın yükselişi sonucu kıta Avrupa’sında merkezi bir güç olup olmadığı konusu tartışılacak ve bölgede silahlanma, sanayi, diplomasiğin ülke üzerinde rolünün öneminden bahsedilecektir.

ANAHTAR KELİMELER: Bismarck, Almanya, Ulusal Güç, Saldırgan Realizm, Avrupa Diplomasisi

ABSTRACT

In this study, firstly, the completion of Germany's national unity and the power increase policy applied in this process will be discussed. Then, the role played by Bismarck in Germany's central position in European diplomacy and the realization of the foreign policies of the empire will be briefly mentioned after the establishment of its national unity. It will be highlighted how armament and strengthening play a role in the rise of Germany, and this will be examined in the context of aggressive realism. In addition, the alliances established by Germany in order to ensure national security will be included in the scope of the study. By examining all these facts and developments in the perspective of aggressive realism; It will be discussed whether pure power building is sustainable in the long term. In addition, the political, economic and socio-political structure of the relevant periods will be evaluated. where geo-strategically Germany is positioned in the international system will be analyzed. As the hypothesis of the study, the fact that there is a central power in continental Europe will be put forward as a result of the rise of Germany; It will be stated that the importance of the role of armament, industry and diplomacy complement each other in the emergence of this situation cannot be denied.

Keywords: Bismarck, Germany, National Power, Offensive Realism, European Diplomacy

¹ Öğretim Görevlisi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Doktora, iletişim: ferdigucyetmez26@gmail.com, ORCID ID. 0000-0003-1204-2606

Giriş

Binlerce yıllık insanlık tarihi, önce küçük grupların aileler şeklinde bir araya gelerek kabileleri oluşturduğuna ardından bu kabilelerin yerleşik hayat düzeni ile köyleri ve daha sonra şehirleri kurmasıyla evrilmiştir. Bu şehirler zamanla siyasallaşarak toplumun önde gelenleri bu bölgede yaşayan insanlar üzerinde etkin olmaya başlamış ve devletin temelleri bu etkinlik aracılığı ile atılmıştır. İlk çağlarda bu doğuşu hızlandıran temel olgu toplumların güvenlik ve mülkiyet hakkının nasıl sağlanacağı sorusu ile gerçekleşmiştir. Ayrıca komşu topluluklarla olan savaş ve çatışmaların belirlenmesinde de etkin olan önder kadro, devleti kuran seçkin elitler olarak tanımlanabilir. Devletlerin kuruluşu ile savaşlar azalmamış tam tersi toplumların yayılma isteği, farklı kaynakları ele geçirme yönündeki arzu ve bilhassa tarımsal üretimin daha etkin bir şekilde yapılabileceği suyolları-bölgeleri üzerinde egemen olma amacı topluluklar arası çatışmaları daha da arttırmıştır.

Toplumların devletler üzerinden yaşadıkları savaşlar bir yandan şiddetin düzeyini yükseltirken diğer yandan ise bu toplumların birbirini tanıma ve karşılıklı etkileşim kurmasının zeminini oluşturmuştur. Bu etkileşim hem siyasal hem de bilimsel olarak yaşanacak olan gelişmelerin alt yapısını kurmuştur. Bütün bu gelişmeler yaşanırken diğer taraftan devletlerin güç kapasiteleri artmış ve geniş ölçüde topraklarda hâkimiyet kuran imparatorluklar doğmuştur. Bu imparatorluklar, bir döngü içerisinde önce farklı ulus ve kimliklerden insanları bir araya getirerek büyümüş ardından ise gerek ulus ötesi düşmanların saldırıları gerekse iç dinamiklerin etkisiyle parçalanmıştır.

İşte bu çalışmada, bu dağılma-birleşme döngüsü üzerinde Almanya'nın ulusal birliğini tamamlama, yükselme ve ardından tekrar yıkım sürecine giden tarihsel dönemi ele alacak ve bu dönemi uluslararası ilişkiler teorilerinden bilhassa klasik realizm-saldırgan realizm çerçevesinde incelenecektir.

Bu bağlamda çalışmanın özüne inilmesi gerekirse 19. Yüzyıla gelindiğinde Avrupa'da egemen olan hâkim görüş iki dinamik üzerine inşa edildiğini söylemek doğru bir başlangıç olacaktır. Bu iki dinamikten birincisi hızla artarak yükselen sanayi devrimi ile birlikte liberal ekonominin güçlenmesi ve üretimin artmasıdır. Bu üretim artışı devletleri sömürgecilik arayışına itecek ve böylece uzun yıllar sürecek olan büyük savaşların altında yatacak olan sebeplerden biri hazırlanmış olacaktır. Aynı dönemde etkin olan ikinci olgu ise uluslaşma yani milliyetçilik düşüncesidir. Daha önceki yüzyıllarda kurulmuş olan büyük imparatorluklar, içerisinde birçok farklı kimliği barındırması ve dönemin sosyo-politik yapısının kimlikli olguları ön plana çıkarmaması nedeniyle tamamen topraksal genişleme üzerinde inşa edilmişti. Ancak 1789 Fransız Devrimi ile birlikte hem milliyetçilik anlayışı güçlenmiş hem de devletlerin iç siyasal yapıları daha çoğulcu bir mantığa doğru evrilmeye başlamıştı. Bilhassa Batı Avrupa ülkelerinde (örn: Fransa, İngiltere) vatandaşların siyasete dolaylı olarak katılması söz konusu olmuştu. Ayrıca bu dönemde devletler tabiri caizse kendi uluslarının sahip oldukları din, dil, etnik köken vb. olgular ile 'Millileşmeye' başlamıştı.

Yani 19. Yüzyılda Avrupa'da egemen olan iki temel dinamik, sanayi devriminin bir sonucu olarak artan sömürgecilik ve Fransız Devrimi ile yaşanan sosyo-politik gelişmelerin bir ürünü olan Milliyetçilikti. Bu bağlamda bu dönemde Avrupa'da milli birliğini tamamlayamamış iki büyük topluluk bütün bu gelişmelerden etkilenecek ve bilhassa 19. Yüzyılın 2. Yarısından itibaren Avrupa diplomasisinde etkin bir pozisyona geçeceklerdir. Bu devletler bilindiği üzere Almanya ve İtalya olmakla beraber bu iki ülkenin milli birliklerini tamamlama sürecinin de birbirine benzediğini ilave etmek gerekir. Bu devletlerin ulusal bütünlüğünü tamamlamasında ise iki küçük şehir devleti etkin rol oynayacaktı. Alman İmparatorluğunun kurulmasında aktif rol oynayan Prusya ve İtalya'yı kendi çevresinde birleştiren Piyomente (Sander, 2003:217). Prusya'dan Bismarck ve Piyomente'den Camillo Cavour ise bu iki devletin ulusal birlikleri tamamlamasında oldukça etkin olan iki devlet adamı olarak adlarını hem tarihe hem de Avrupa diplomasisinin odak noktasına yazdıracaklardır (Sander, 2003:217).

İlk olarak günümüz Almanya topraklarında, 1648 yılında yapılan Vestfalya mutabakatının ardından 360 civarında devlet ortaya çıkmıştı (Armaoğlu, 1997:1). Bu 360 devlet konuştukları dil bakımında büyük ölçüde benzerlik göstermekle beraber kendi aralarında Katolik-Protestan olarak da bir ayrım içerisinde idiler. Bu devletlerin birliklerini tamamlaması ve Alman imparatorluğunun oluşmasının temelleri ise önce kendi aralarında 1 Ocak 1834'de Gümrük Birliği'nin kurulması ile atılmıştır (Armaoğlu, 1997:127). Bu süreç, Bismarck'ın kişisel çabaları ve tarihe damga vuracak olan diplomasisi sonucu sırasıyla Danimarka, Avusturya ve Fransa ile yapılan savaşların ardından 1871 yılında Alman imparatorluğunun kurulduğu ilan edilmesiyle neticelenecektir (Armaoğlu, 1997:326). Bu konu çalışmanın ilerleyen sayfalarında detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Almanya'nın ve İtalya'nın milli birliklerini tamamlaması Avrupa diplomasisi için yepyeni bir dönemin de başlangıcını teşkil etmiştir. Böylece 1815 yılında kurulan Viyana düzeni hem fiilen hem de resmen son bulmuş, ayrıca 19. Yüzyılın son çeyreğine damgasını vuracak olan bloklaşma ve ittifaklar dönemini başlamıştır (Sander, 2003:224). Bu bloklaşma süreci bir tarafta Batı Avrupa devletleri olan Fransa ve İngiltere'yi birbirine daha da yakınlaştırmış diğer yandan dönemin yükselen gücü olan Çarlık Rusya'sının da Avrupa diplomasiindeki rolü artmıştır.

Bu dönemde sanayi devrimi ile birlikte artan üretim sadece ekonomik etkilere yol açmamış ayrıca modern silahların yapılması; büyük gemilerin, ağır topların ve daha etkin silahların seri bir şekilde üretilmesini sonucunu da doğurmuştur. Dönemin büyük güçleri de bu durumdan etkilenecek birbirleri ile adeta silahlanma yarışına girmiş ve hem Avrupa kıtasında hem de Afrika ve Doğu Asya gibi bölgelerde sömürgecilik olgusundan kaynakları çıkar çatışması yaşamıştır. Bu çıkar çatışmaları ve artan bloklaşma hem 1. Dünya Savaşı'nın temellerini atmış hem de büyük düşünür Machiavelli'nin 'Prens' isimli eserinde öne sürdüğü önermeleri doğrularak ulusal çıkar kavramının her şeyden üstün olduğunu bir kez daha ispatlamıştır. Ayrıca Machiavelli'nin aynı eserde dile getirdiği şu sözler de dönemin egemen anlayışı

olmuştur: ‘‘Çünkü eski nizamlardan çıkarı olanların hepsi yeni düzeni kuranın düşmanıdır; yeni düzenden faydalanacakların hepsi de onun hararetsiz destekleyicisidir’’ (Machiavelli, 1955:20).

Bu ifadeler yukarıda da bahsedildiği ittifaklar sistemini ve bloklaşmayı oldukça tutarlı bir şekilde açıklayabilmiştir. Zira Fransa ve İngiltere gibi devletler Avrupa'nın ortasında Almanya gibi güçlü bir devletin ortaya çıkışından daima rahatsız olmuş ve bu yeni düzenin karşısında pozisyon alarak uluslararası ilişkiler alanında ve bilhassa kıta Avrupa'sı sınırları içerisinde birleşmişlerdir. 1. Dünya Savaşı'nın temelleri ise esasında bu dönem atılacak ve Almanya ulusal güç parametrelerinin maksimize edilmesinin bedelini Versay Antlaşması ile ödeyecektir.

Milli Birlik Öncesi Almanya

Tarih literatüründe Alman (Germen) kavramı ilk defa M.Ö 58 yılında kullanılmış ve Germen kabileleri bu yıl Roma imparatorluğu ile yaptığı harpleri kaybetmiştir (Kurtoğlu, 2012: 88). Bu topluluklar hakkında ilk bilimsel çalışma ise Tacitus isimli Romalı bir tarihçi tarafından yapılmıştır (Fulbrook, 2011:23). Yazarın Germania adlı eserinde bu kabilelerin günlük yaşamlarına dair birçok bilgi ortaya konmuştur (Fulbrook, 2011:23). Bu kabileler Avrupa'nın farklı bölgelerine yayılmış ve 8. Yüzyıldan itibaren Hristiyanlık dinine geçmeye başlamışlardır (Kurtoğlu, 2012:88). Aynı dönemde ilk Alman devletleri kurulmuş ancak oldukça zayıf olan bu devletler kısa sürede parçalanmıştır (Kappler, 1999:90). 962 yılına gelindiğinde ise Germen topraklarında 1.Otto'nun tahtta çıkması Kutsal Roma İmparatorluğu'nun kuruluşü olarak kabul edilir (Kappler, 1999:91). Ancak bu devlet Voltaire'in ifadesiyle ‘‘Ne kutsal, ne Romalı, ne de imparatorluktu’’ (Sander, 2003:113). Zira bu imparatorluk kendi içerisinde birçok prenslik barındırmaktaydı ve idari olarak gevşek bir yapıdaydı (Karadağ, 2015:122). İmparatorluğun idari yapısındaki sorun sadece bu prensliklerden kaynaklanmamaktaydı ayrıca birçok dini yapılanma da özerk bir şekilde hareket edebiliyor ve kiliseler üzerinden kendi küçük kantonlarında hâkimiyet kurabiliyordu (Karadağ, 2015:122). Bu zayıf yapısına rağmen imparatorluk, 12. Yüzyılda Friedrich Barbarossa'nın yönetiminde Avrupa'daki etkinliğini arttırabilmişti (Kurtoğlu, 2012:88). Ayrıca bu yüzyılda imparatorluğun nüfusu 8 milyona ulaşmıştı (Fulbrook, 2011:33). Yine bu dönemde kentleşme artmış, ticaret de yaygınlaşmıştı (Fulbrook, 2011:33).

Reformasyon ve 30 Yıl Savaşları

16. Yüzyıla gelindiğinde ise bütün Avrupa'yı sarsacak olan Reformasyon hareketi Wittenberg bölgesinde Martin Luther tarafından başlatıldı (McNeill, 2001:493). Luther'in kilisenin duvarına astığı 95 maddelik bildirin hedefinde cennetten arsa sattığını iddia eden din adamları vardı (Fulbrook, 2011:48). Esasında Rönesans'ın bir tamamlayıcısı olarak da nitelendirilebilecek bu hareket kısa sürede Avrupa'nın büyük

bir bölümüne yayılarak Katolik Kilisesi'nin toplum üzerindeki egemenliğine ciddi bir darbe vurmuş oldu (Akyılmaz, 2019, s. 34). Ayrıca bu hareket Almanya'da Protestan mezhebinin ortaya çıkışının da zeminini hazırlamış oldu (Akyılmaz, 2019:35). Ayrıca Kalvinizm ve Anglikanizm gibi mezhepler de yine Reform hareketi sonucunda ortaya çıkmıştır (Yalçın & Yılmaz, 2007:97). Protestanlığın resmen tanınması ise 1555'de yapılan Ausburg Antlaşması ile mümkün olmuştu (Akyılmaz, 2019:38). Reformasyon sadece dini sonuçlara yok açmakla kalmayacak buna ilaveten hem Avrupa'nın diğer ülkelerinde hem de Almanya'da zihinsel bir dönüşümün ve aydınlanmanın altında yatan en önemli olgulardan biri olacaktır (Sander, 2003:86).

17. yüzyıla gelindiğinde ise Kutsal Roma İmparatorluğu içerisindeki prenslikler kendi aralarında Protestan-Katolik olarak bloklar kurmaya başlamıştır. Protestanlar İngiltere ve Fransa; Katolikler ise İspanya tarafından desteklenmekteydi (Sander, 2003:99). Dışarıdan da desteklenen bu bloklaşma sonunda 1618 tarihinde Katolik-Protestan savaşının başlamasına neden oldu (Akyılmaz, 2019:38). Bu çatışma ortamı yalnızca iki mezhep arasında sınırlı kalmamış ayrıca kırsalda da feodaliteye karşı da birtakım isyanların gerçekleşmesini de ortaya çıkarmıştı (Fulbrook, 2011, s. 64). Bu uzun çatışma ortamı 1648'e gelindiğinde imzalanan Westphalia antlaşması ile sona erdi (Roberts, Avrupa Tarihi, 2015:348). Bu antlaşma sonuçlarından ilki Kilise'nin gücünün biraz daha da zayıflaması olmuştur (Akyılmaz, 2019:41). Antlaşmanın bir diğer önemli sonucu ise uluslararası hukuk açısından devletlerin eşit ve egemen oldukları ilkesinin kabul edilmiş olmasıdır (Zielonka, 2007:42). Bu antlaşmanın Almanya için en mühim neticesi ise Kutsal Roma İmparatorluğu'nun kendi içinde 300 civarında devletçiğe resmen ayrılmış olmasıdır (Sander, 2003:100).

1815 Viyana düzeninin kurulması ile başlayıp 1848 Devrimlerine kadar olan süreç '*Restorasyon Çağı*' olarak adlandırılmaktadır (Fulbrook, 2011:109). Bu dönemde 19. Yüzyılın ikinci yarısında yaşanacak olan güç mücadelelerinin temellerini atacak olan olgu ve olaylar gerçekleşecek; bu durum Kıta Avrupa'sını yeniden bir savaşlar silsilesine sürükleyecektir.

Prusya'da Askeri Reformlar

Prusya'nın Orta Avrupa'da yükselişinin temelleri 19. Yüzyıldan çok daha önce Friederich² Wilhelm'in 1640 yılında atılmıştır (Sander, 2003:115). Esasında Kutsal Roma İmparatorluğu dâhilinde bulunan Prusya, 1713 yılında imzalanan Utrecht Barışı ile yeni bir krallık şeklinde ortaya çıkmıştı (Akyılmaz, 2019:58). Wilhelm, krallık kurulmadan yıllar öncesinde Hohenzollern Hanedanlığı'nın başına geçtiğinde ise prenslik, korunması oldukça zor olan toprak parçalarından oluşmaktaydı (Uyar ve Gök,

² Prusya ve devamında Almanya Devletinin tarihinde Friederich ismiyle birçok kişi tahta oturmuştur. Bu isimlerin karıştırılmaması amacıyla liderler kronolojik olarak liste şeklinde çalışmanın ekler bölümünde belirtilecektir.

s. 8) . Böyle bir durumda Wilhelm, ülkenin bekasını sürdürebilmesini ancak Hollanda'dakine benzer yenilikler yapılabilmesine bağlamıştı (Uyar ve Gök, s. 8).

Bu bağlamda Wilhelm, tahta oturur oturmaz birçok reformu hayata geçirerek Almanya topraklarında mutlakiyetçi yönetimi güçlendirme politikası izlemiştir. Wilhelm, ilk olarak Alman bürokrasinin temellerini attı (Fulbrook, 2011:85) Ardından vergi sistemi yeniden düzenlenerek yapılacak reformlar için mali kaynak sağlandı (Fulbrook, 2011:85). Buna ek olarak bu düzenleme karşısında Junkerlerin³ tepkisinin çekilmemesi için de onlara birtakım politik özgürlükler verildi (Uyar ve Gök, s. 8) Ayrıca ordu içerisinde de birtakım yenilikler söz konusuydu. Wilhelm, Prusya ordusunda üst düzeyde eğitilmiş bir subaylar sınıfı kurabilmeyi başarmıştı (Fulbrook, 2011:85) “Genel Harp Komisyonu” ise yine bu dönemde kurulan ve olası bir harp karşısında mali kaynak biriktirebilecek şekilde dizayn edilen bir kurum olarak Wilhelm tarafından oluşturulmuştu (Uyar ve Gök, s. 9). 1675 yılına gelindiğinde Fehrbellin Harbi'nde İsveç ordusu karşılığında alınan galibiyet de Wilhelm'in yaptığı reformların başarılı sonuçlar doğurduğunun bir göstergesiydi (Fulbrook, 2011:85). ‘Harp Prusya'nın milli sanayisidir.’ sözünün geçerliliği de ilk kez bu harp ile ortaya çıkmış olacaktı (Akyılmaz, 2019:59)

Yine bu dönemde Fransa'dan göçle gelen ve Calvinistler olarak bilinen bir topluluktan, bilhassa bürokrasi ve ticaret alanındaki boşlukları doldurabilecek şekilde istifade edilmişti (Uyar ve Gök, s. 9). Wilhelm, bürokrasideki boşluğu yalnızca Calvinistler ile doldurmakla yetinmemiş ayrıca yanı sıra ulusal sınırlar dâhilindeki mezhepçi grupları da memur yapmış; böylece bir yandan bürokrasiyi güçlendirirken diğer taraftan da sorun çıkarabilecek grupları yanına alarak pasifize etmeyi başarmıştı (Uyar ve Gök, s. 9). Friederich Wilhelm'in reformları bir ölçüye kadar etkili olabilmiş ancak Prusya'da yönetim bürokrasinin ve büyük toprak sahiplerinin etkisinden tam olarak sıyrılamamıştı (Uyar ve Gök, s. 9)

1701 yılına gelindiğinde ise 3. Friederich kendisini Prusya kralı ilan etti ve 1. Friederich unvanı ile tahta oturdu (Fulbrook, 2011:85). Ordunun güçlendirilme çabaları bu dönemde de devam etti ve 1. Friederich ‘Dev Askerler’ adında bir birim oluşturdu (Fulbrook, 2011:86). Ayrıca ordunun ihtiyaç duyduğu gereksinimleri tedarik edebilmek için diğer alanlarda bütçede kısıtlama yaptı (Uyar ve Gök, s. 10). Bu dönemde ordudaki birliklerin toplam mevcudiyeti 40.000'e ulaşmayı başarmıştı (Uyar ve Gök, s. 10). Diplomasi alanında da gelişme gösteren Prusya, bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu ile temaslar kurdu (Albayrak, 2010, s. 13). Yine bu dönemde hayata geçirilen bir diğer uygulama ise askerliğin zaruri hale getirilmesi olmuştur (Uyar ve Gök, s. 11). Bütün bunlara ek olarak 1737 yılında hukuk alanında birçok eser yayınlandı ve anayasal

³ Junker: Orta Avrupa'da büyük toprak sahipleri

reformlar da yapıldı (Fulbrook, 2011, s. 97). Hazinesinin güçlendirilmesi de 1. Friederich'in çalışmaları sonucunda olmuştur (Roberts, Avrupa Tarihi, 2015: 373).

1740 yılına gelindiğinde ise Büyük Friederich ünvanlı (Friederich Der Gosse) tahta oturdu (Kurtoğlu, 2012:89). Bu dönemde de Prusya askeri ve siyasi açıdan güçlenmeye devam etti. Friederich, Hassa alayları gibi faydası olmayan birimleri kaldırdı (Uyar ve Gök, s. 12). Toprak alım satım işlemlerine kısıtlama ve birtakım koşullar getirdi (Uyar ve Gök, s. 13). Friederich, bu dönemde doğudaki Silezya bölgesini Prusya topraklarına kattı (Roberts, Avrupa Tarihi, 2015:374). Ayrıca 1. Friederich döneminde başlayan Osmanlı ile ilişkiler bu dönemde de devam etti (Albayrak, 2010, s. 14). Bilhassa Avusturya karşısında verilen mücadele Prusya'yı Osmanlı desteğine ihtiyaç bırakan en önemli sebeplerden birisi olmuştur (Beydilli, 1985:10). Büyük Friederich'in diplomasi faaliyetleri sadece Osmanlı ile sınırlı kalmadı ve 1756 yılında İngiltere ile Westminster sözleşmesini yaptı (Kaya, 2013:183). Friederich, bu politikalarını orduda birçok eğitim ve tatbikat gerçekleştirmek suretiyle de destekledi (Uyar ve Gök, s. 13).

Ancak 17. Ve 18. Yüzyıl boyunca yapılan reformlar her ne kadar Prusya'yı güçlü bir devlet olarak Avrupa'da ön plana çıkarsa da Almanya'nın milli birliğini kurulabilmesi için uzun yıllar boyunca beklenmesi gerekecekti. Zira 18. Yüzyılın sonu ve 19. Yüzyılın başında yaşanan Napolyon Savaşları ile Avrupa'da dengeler yeniden kurulacak ve dengede revizyonist hareketler gerek içeride gerekse dışarıda birçok kısıtlama ve müdahale ile karşılaşacaktı.

Alman Milli Birliği

Günümüzde Almanya, kıta Avrupa'sının en güçlü devleti olmakla beraber esasında bu devletin milli birliğini tamamlaması ve bir imparatorluk olarak ortaya çıkması oldukça geç bir zamanda 19. Yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Fransız Devrimi'nin ortaya çıkardığı etkiler pek tabii olarak Alman ulusçuluğunu tetiklemiş olmakla beraber esasında Almanya, birleşebilmesi olgusunu büyük ölçüde Otto Von Bismarck isimli bir devlet adamının Prusya'nın dümenlerini eline alabilmesine borçludur. Ayrıca 1850 yılından itibaren Almanya'da sanayi üretiminin hızla yükselmesi de birleşmeyi kolaylaştıran bir diğer unsur olmuştur (Lee, 2004: 103).

Bir Devlet Adamının Portresi: Otto Von Bismarck.

Almanya'nın kuruluşunda simge isim olan Otto von Bismarck 1815'de Brandenburg'da hayata gözlerini açtı (Armaoğlu, 1997, s. 300). Bismarck, soylu bir ailede yetişmişti ve disiplinli bir şekilde büyütülmüştü. Babası Ferdinand Bismarck Brandenburg'un önemli junkerlerindendi (Altıntaş Y. Z., 2012:43). Lise eğitimini Berlin'de almasının ardından, Göttingen Üniversitesinde hukuk okumaya başladı ancak burayı tamamlamadan okuldan ayrıldı (Armaoğlu, 1997:300). Daha sonra devlet kadrolarında kamu hizmetinde kısa bir süre görev yapmasının ardından Brandenburg'a geri döndü (Armaoğlu, 1997:300). 1847 yılına gelindiğinde ise Johanna Puttkammer adında soylu

bir kadınla evlendi (Altıntaş Y. Z., 2012:46). Yine aynı yıl Prusya meclisine girmesiyle beraber Bismarck'ın politika hayatı başlamış oldu (Armaoğlu, 1997:300). Bismarck, siyasi görüş olarak monarşi yanlısı ve tutucuydu (Altıntaş Y. Z., 2012:46). Alman Milli Birliği'nin kurulabilmesi için Avusturya'nın etkisinden kurtulmak gerektiğine inanıyordu ve bu görüşlerini mecliste sıkça ifade etmekteydi (Altıntaş Y. Z., 2012:47). Örneğin 1950 yılında şu sözleri dile getirmişti: *“Prusya'nın şerefi, yerel anayasalarının tehdit altında olduğunu düşünen üzgün parlamenter şöhretler için bütün Almanya'da Don Kişot'u oynamaktan ibaret değildir. Ben Prusya'nın şerefini, Prusya'yı demokrasi ile utanç verici herhangi bir ilişkiden uzak tutmakta ve Almanya'da Prusya'dan izinsiz bir şey olmasını reddetmekte bulurum”* (Kissinger, 2000:132).

Ayrıca Bismarck, demokrasiye ve liberalizme karşı olduğunu da dile getiren bir siyasi kişilikti (Uçarol, 2000:241). Viyana düzenini ise kendi uygulamak istediği politikalar için en büyük engellerden biri olarak görmekteydi (Kissinger, 2000:111).

1859 yılına gelindiğinde ise Çarlık Rusya'da elçi olarak göreve başladı (Armaoğlu, 1997:300). Ardından Paris'e geçti ve elçilik görevine burada da devam etti (Altıntaş Y. Z., 2012:47). Bismarck'ın Rusya ve Fransa'da geçirdiği dönemler ona her iki devleti de daha iyi tanıma fırsatı vermişti. Bu iki görev yeri Bismarck'ın politik kimliğini şekillendiren olgular arasında olmuştur. 1862 yılına gelindiğinde ise Bismarck, kral Wilhelm tarafından başbakanlık makamına getirildi (Altıntaş Y. Z., 2012, s. 48). Onun bu göreve getirilmesinde ise iç politikada yaşanan anayasal bir problem etkili olmuştur (Fulbrook, 2011:128).

Esasında Bismarck muhafazakâr bir kişilikti ve başbakan olarak göreve başladığında mecliste liberaller oldukça güçlüydü. Bismarck görev yaptığı süre boyunca ilk olarak içeride liberallere karşı üstünlük kuracak ve ardından da Alman Milli Birliği'ni tamamlamayı başaracaktır. Ona göre savaş kaçınılmazdı ve milli birliğin kurulabilmesi için gerekliydi. *‘Söylevler, birlikler, çoğunluk kararları ile gayeye erişemeyiz; ancak kılıç ve kanla üstesinden gelinebilecek ciddi bir mücadeleden kaçınmak imkânsızdır’* (Armaoğlu, 1997: 301). Bismarck'a ait olan bu sözler onun siyasi görüşlerini özetler niteliktedir. Almanya'nın kurucusu olarak ilerleyen yıllarda Demir Şansölye şeklinde adlandırılması da esasında onun bu söylev ve görüşlerini hayata geçirebilme kabiliyetinden kaynaklanmaktadır (Akyılmaz, 2019: 241).

Alman Milli Birliği'nin Kuruluşu

Çalışmanın diğer bölümlerinde de belirtildiği gibi 1871 öncesinde Avrupa'da Almanya diye bir devletin mevcudiyeti söz konusu değildi ve Alman devletçikleri parçalanmış bir şekilde kıtada varlığını sürdürmekteydiler. Bu devletler kendi aralarında 1834 yılında Gümrük Birliği kurmuştu ancak aralarındaki siyasi uyuşmazlık devam etmekteydi (Armaoğlu, 1997:144). Bu uyuşmazlığa rağmen Gümrük Birliği üzerinde Prusya'nın

etkinliği söz konusuydu (Lee, 2004:105) Ancak Bismarck yönetimindeki Prusya'nın diğer Alman devletlerini bir araya getirebilmesi için kuzeyde Danimarka, Batı'da Fransa, güneydoğuda ise Avusturya ile harp etmesi zaruriydi (Sander, 2003:220). Zira bu 3 devlet Avrupa'nın ortasında birleşmiş bir Almanya'nın ortaya çıkmasını ulusal çıkarlarının aleyhine görmekteydiler.

1863'e gelindiğinde Prusya ve Danimarka arasında var olan Elbe Dükalıkları problemi yeniden gün yüzüne çıkmıştı (Armaoğlu, 1997: 301). Esasında bu bölgeler Germen Konfederasyonu dâhil olmakla beraber Danimarka'nın da bu topraklar üzerinde hak iddiası vardı (Kaya, 2013:221). Bismarck ise bu bölgeyi Prusya topraklarına dâhil etmek istiyordu ancak bunun için diğer devletlerin savaş sırasında tarafsız bir tutum sergilemesini garanti altına almak zorundaydı (Uçarol, 2000:242). Bu bağlamda Bismarck ilk olarak Avusturya'yı Danimarka karşısında kendi tarafına çekebilmeyi başardı ve karşılığında da toprak vadetti (Akyılmaz, 2019:233). Bir diğer güçlü devlet olan Çarlık Rusya'nın desteğinin sağlanması ise büyük ölçüde Polonya'da yaşanan ayaklanma nedeniyle oldu. Prusya bu ayaklanma sürecinde Rusya'ya siyasi olarak destek verdi ve karşılığında Danimarka ile yapacağı savaşta tarafsızlık sözü aldı (Armaoğlu, 1997:304). Ardından Prusya 1 Şubat 1864 tarihinde Avusturya ile birlikte Danimarka'ya harp başlattı (Uçarol, 2000:243). Bu hadiseye tepki gösterebilecek olan tek devlet İngiltere idi ancak o da aradığı desteği bulamayınca savaş karşısında etkisiz kaldı (Uçarol, 2000:243). Danimarka'nın ise bu saldırı karşısında ulusal güvenliğini sağlayabilecek kapasitesi yoktu ve 20 Temmuz 1864 tarihine gelindiğinde taraflar arasında çatışma mütareke yoluyla durmuştu (Armaoğlu, 1997:307). Bunun üzerine Danimarka, Avusturya ve Prusya arasında Ekim ayında bir barış antlaşması yapılarak Elbe Dükalıkları Avusturya ve Prusya'ya verildi (Kaya, 2013:221). Bu savaş sonucunda Bismarck hem Prusya'nın bölgedeki etkinliği arttırmış oldu hem de Alman Milli Birliği'nin kurulması yolundaki ilk engeli aştı (Uçarol, 2000:243). Ayrıca savaş sonunda Kiel'in Prusya tarafından kazanılması da gelecekte Alman donanmasının geliştirilebilmesi açısından oldukça önemli bir dönüm noktası olmuştur (Armaoğlu, 1997:308).

Avusturya ile Prusya 14 Ağustos 1865 tarihinde yaptıkları Gastein sözleşmesi ile Elbe Dükalıklarını kendi aralarında paylaşmıştı (Armaoğlu, 1997:308). Lakin bu antlaşmanın hemen ardından iki devlet arasında sorunlar gün yüzüne çıktı zira Prusya Avusturya'yı Gastein Antlaşmasının yükümlülüklerini yerine getirmemekle suçluyordu (Akyılmaz, 2019:233). Esasında Prusya'nın Avusturya karşısındaki bu tutumu büyük ölçüde Bismarck'ın politikasını bir ürünüydü çünkü Bismarck birleşme için Avusturya engelini de ortadan kaldırılması gerektiğine inanıyordu (Kaya, 2013:221). Bunun için ilk etapta tıpkı Danimarka ile yapılan savaşın öncesinde olduğu gibi kendisine müttefik bulma politikası izledi (Kaya, 2013:221). İlk olarak olası bir savaşta Fransa'nın tarafsızlığını sağlaması gerekiyordu. Bismarck bu amaçla Ekim 1865'de Fransa imparatoru III.Napolyon ile bir toplantı yaptı (Armaoğlu, 1997, s. 309). Bu görüşme

sonucunda Bismarck Fransa'nı tarafsızlığını resmi bir sözleşme şeklinde olmasa da sağlayabilmişti (Armaoğlu, 1997:310). Fransa'nın bu tutumunda Avusturya ve Prusya arasında gerçekleşebilecek olan bir çatışmanın her iki devleti de zayıflatacağına yönelik düşüncesi de etkili olmuştur (Uçarol, 2000:244). Ayrıca İtalya'nın Prusya ve Avusturya arasında gerçekleşebilecek bir savaş sonucu Venedik'i kazanacak olması ihtimali de Fransa'nın lehine olan bir durumdu (Armaoğlu, 1997:310).

Fransa'nın ikna edilmesinin ardından Bismarck, Rusya ile temaslarda bulundu ve aynı güvenceyi edinebilmeyi başardı (Kaya, 2013:222). Bismarck'ın en önemli diplomatik başarısı ise İtalya ile kurduğu ittifaktaydı. Savaşın hemen öncesinde Prusya ve İtalya 8 Nisan 1866 tarihinde bir antlaşma yaparak Avusturya karşısında siyasi bakımdan birleştiler (Uçarol, 2000:244). Bu antlaşmaya göre İtalya ve Prusya Avusturya'ya karşı ortaklaşa harp gerçekleştirecekler ve bunun karşılığında da İtalya, Venedik'i Avusturya'dan kazanıp kendi topraklarına katacağı (Uçarol, 2000:244).

Böylece Bismarck Avusturya karşısında hem İtalya'yı kendi cephesine çekmiş olmuştur hem de bölgedeki diğer devletlerin tarafsızlığını garantilemişti. Sonunda 1866 yılının haziran ayında Prusya İtalya ile birlikte Avusturya'ya karşı harp başlattı (Akyılmaz, 2019:233). İki devletin orduları arasında ise nicelik bakımından çok ciddi farklar vardı zira harbe Prusya 350.000 ve Avusturya ise 850.000 askerle katılmıştı (Armaoğlu, 1997:312). Ancak Prusya ordusundan Helmuth Moltke'nin muharebe taktiği kısa süre içerisinde oldukça başarılı sonuçlar verdi (Kaya, 2013: 222). Bilhassa 3 Temmuz 1866 tarihinde yaşanan Sadowa savaşında Prusya'nın mutlak galibiyeti kesinleşmiş oldu (Armaoğlu, 1997:312).

23 Ağustos 1866'da imzalanan Prag barışı ile ise harp resmen son bulmuş oldu (Akyılmaz, 2019, s. 234). Antlaşmanın ve dolayısıyla savaşın sonuçlarına gelince ilk olarak Germen Konfederasyonunun varlığına son veriliyor; bu konfederasyona dâhil olan kuzeydeki Alman devletleri de Prusya altında birleşiyordu (Uçarol, 2000: 245). Venedik ise Avusturya'dan koparılıp İtalya'ya veriliyordu (Armaoğlu, 1997:314). Ayrıca Avusturya'nın Elbe Dükalıkları olarak bilinen topraklar üzerindeki yetkileri ortadan kaldırılarak buraların hâkimiyeti tamamen Prusya kontrolüne geçiyordu (Armaoğlu, 1997:314). Böylece Bismarck'ın usta diplomasisi ve Prusya ordusunun kabiliyeti sonucu Alman milleti üzerinde yıllardan beri süren Hohenzollern - Halsburg rekabeti de Prusya'nın lehine olacak şekilde son buluyordu (Roberts, Avrupa Tarihi, 2015, s. 486). Alman Milli Birliği'nin kurulabilmesi için ise geriye sadece Fransa engeli kalmaktaydı ve Bismarck bu en zor engeli de aşabilmesini başaracaktı.

Avusturya'nın mağlup edilmesi sonrasında geriye bir tek güneydeki Alman devletlerini Prusya altında birleştirme meselesi kalmıştı. Lakin bu devletler Prusya'nın aksine Katolik'ti ve Fransa ile yakın temaslarda bulunuyorlardı (Armaoğlu, 1997:318). Bismarck'a göre Fransa'nın aradan çıkarılması için savaş kaçınılmazdı üstelik

Bismarck, Prusya'nın askeri açıdan Fransa'dan daha üstün bir konuma geldiğini düşünmekteydi (Lee, 2004: 110).

Fransa'nın ise Prusya'nın yükselişi karşısında kendine yeni alanlar açarak ulusal güvenliğini sağlama politikası gütmeye başlamıştı. III. Napolyon, bu amaçla Prusya'dan Ren bölgesindeki toprakları talep etti (Uçarol, 2000:246). Ayrıca bu konuda Fransa Avusturya'nın da desteğini sağlamak istemiş ancak başarılı olamamıştı (Armaoğlu, 1997: 319). Üstelik Prusya bu teklife doğal olarak olumsuz bir yanıt verince Fransa bu defa da günümüz Lüksemburg toprakları üzerinde hak iddia etti (Uçarol, 2000: 246). Buna ilaveten Fransa, o dönemde yaşanan İspanya tahtına kimin oturacağı sorusunda Prusya'nın denklem dışında kalması gerektiğini Prusya kralı Wilhelm'e bildirdi (Akyılmaz, 2019, s. 254). Wilhelm ise Fransa'nın bu isteğini telgrafla Prusya'da Bismarck'a ilettiler (Armaoğlu, 1997:323). Tarihe Ems Telgrafı olarak geçen bu olay Bismarck'a Fransa'ya karşı savaş yapılmasında aradığı fırsatı sağlamıştı (Akyılmaz, 2019: 234). Bu durum karşısında hem Prusya'da hem de Fransa'da halk sokaklara dökülmüş ve gerginlik günden güne tırmanmıştı (Kaya, 2013:227). Bu gergin ortamda III. Napolyon yönetimindeki Fransa, yeniden Avusturya ve İtalya'dan siyasi destek alma politikası güttüyse de başarılı olamadı (Armaoğlu, 1997:324). Sonunda Fransa 19 Temmuz 1870 tarihinde Prusya'ya harp açtığını duyurdu (Uçarol, 2000:247).

Prusya'nın bu harbe karşı hazırlıkları tamdı; ayrıca savaş öncesinde de jeo-stratejik açıdan Prusya ordusu gereken önlemleri almıştı (Uçarol, 2000:247). Savaş her iki taraf için de şiddetli geçmekle beraber Prusya'nın üstünlüğü kısa sürede etkisini göstermişti. 1 Eylül 1870 tarihinde gerçekleşen Sedan savaşında Fransa ağır bir yenilgi almış ayrıca imparator III. Napolyon Prusya ordusu tarafından ele geçirilmişti (Akyılmaz, 2019:235). Bu sırada Fransa'da saray basıldı ve 1848'den sonra yeniden cumhuriyet ilan edildi (Fulbrook, 2011:130). Böylece 1852'de başlayan 2. İmparatorluk dönemi 18 yıl aradan sonra son bulmuş oluyordu.

Fransa'da bu gelişmeler yaşanırken Almanya 18 Ocak 1871'de milli birliğin tamamlandığını Versailles Sarayı'nda yapılan bir kutlama ile dünya kamuoyuna duyurdu (Armaoğlu, 1997:326). Bismarck, Alman imparatorluğunun ilk şansölyesi, Prusya kralı Wilhelm ise ilk imparator ilan edildi (Akyılmaz, 2019:236). Böylece Germen milletleri için II. Reich dönemi başlamış oldu (Kaya, 2013:227). Savaş ise Prusya ordusunun Paris'e doğru taarruza geçmesi nedeniyle Fransa'nın teslim olması sonucu 26 Şubat 1871'de son buldu (Uçarol, 2000: 249). İki devlet arasındaki resmi barış antlaşması ise 1 Mayıs 1871'de Frankfurt'ta yapıldı (Armaoğlu, 1997:236). Antlaşma gereği Fransa Prusya'ya harp tazminatı ödeyecekti. (Uçarol, 2000:249). Ayrıca Alsace - Lorraine bölgesi de resmi bir şekilde Almanya'nın eline geçmiş oluyordu (Armaoğlu, 1997:326). Sanayi açısından oldukça önemli olan bu bölgenin Fransa tarafından kaybedilmesi gerek 1. Dünya Savaşı, gerekse 2. Harpte iki devlet arasında yeniden anlaşmazlık konusu olacaktır (Akyılmaz, 2019:236).

Bismarck'ı diplomatik başarıları ve Prusya ordusunun savaşma kabiliyeti sayesinde Alman Milli Birliği'nin tamamlanabilmiş olması gerek Avrupa'da gerekse dünyanın diğer alanlarında (bilhassa sömürge nedeniyle Almanya ve diğer devletlerarasında yaşanacak rekabet bağlamında değerlendirildiğinde Afrika'da) siyasi ve ekonomik birçok sonuç doğurmuştur. Bilhassa Alman sanayisinin bu dönemden itibaren yeniden ivme kazanması ve hızla büyümesi iktisadi bağlamda 19. Yüzyılın sonuna doğru Almanya'yı kıta Avrupa'sında hâkim bir konuma getirecektir (Sander, 2003:223). Birliğin tamamlanmasının sonucunu uluslararası sistem bakımından değerlendirmek gerekirse 1815 Viyana düzeni artık tamamen kesin bir şekilde ortadan kalkmış oluyordu (Sander, 2003:224).

Saldırgan Realizm Ve Almanya'nın Yükselişi

Saldırgan Realizm kavramı esasında yapısal realizme dâhil olan bir çalışma alanı olarak Kenneth Waltz tarafından ortaya konan Savunmacı Realizme bir alternatif biçiminde ortaya çıkmıştır. Waltz'a göre statükonun muhafaza edilmesi uluslararası sistemin güvenliği açısından gereklidir. Ancak saldırgan realizm bunun tam tersinin savunarak güç artırımının gerekli olduğunu belirtir (Arı, 2013:169).

Bu konudaki asıl çalışma ise John Mearsheimer'in "Büyük Güç Politikalarının Trajedisi" isimli eserde değerlendirilmiştir (Arı, 2013:169). Bu eserde Mearsheimer birkaç önemli olgunun altını çizer. İlk olarak uluslararası sistemin anarşik olduğu varsayımı belirtilir, ardından devletlerin birbirlerine daima şüpheyle yaklaştığı vurgulanır (Ersoy, 2017:177). Ayrıca klasik realizmde olduğu gibi devletlerin nihai hedefinin varlıklarını sürdürebilmesi olduğu da Mearsheimer tarafından yinelenir (Ersoy, 2017:177). Buna göre devletlerin bekalarını sürdürebilmek için sahip olduğu güç parametrelerini en yüksek seviyeye ulaştırmaları gerekir (Arı, 2013: 169).

Saldırgan realist düşünceye göre devletlerin bu şekilde davranma zorunlulukları uluslararası sistemin anarşik yapısından kaynaklanmaktadır (Tüysüzöğlü, 2013:71). Saldırgan realizm, bir devletin güvenliğinin sağlanabilmesi için o devletin bölgesel veya küresel çapta bir hegemonyaya ulaşması gerektiğini belirtir (Ersoy, 2017, s. 178). Bu görüşe göre güç elde edilmesi ancak hegemonya kurulabildiği zaman sona ermelidir (Ersoy, 2017:178). Ancak bu düşünceyi ileri süren Mearsheimer da hegemonya kurabilmenin oldukça zor olduğunu da kabul eder (Arı, 2013:169). Buna ek olarak Mearsheimer, devletlerin kendi güvenliklerinin dışarıdan yardım almaksızın sağlayabilmesi gerektiğini ifade eder zira diğer ülkelerin yardımını beklemek her zaman olumlu sonuç vermeyecektir (Ersoy, 2017: 177).

Almanya'nın Yükselişi ve Saldırgan Realizm

Almanya'nın yükseliş süreci yukarıda da belirtildiği üzere 1871'den çok daha önce başlamış ve bilhassa Prusya'da ekonomik, siyasi ve endüstriyel anlamda günümüz

modern Alman devletinin temelleri atılmıştır. Alman milli birliğinin tamamlanma süreci ve bu süreçte Prusya başbakanı Bismarck'ın rolüne yukarıda değinilmişti. 1871'de Versailles Sarayında Alman İmparatorluğu'nun ilanından sonra Almanya sanayide ve silahlanma da hızlı bir şekilde yükselecek ve yine Bismarck'ın diplomatik hamleleri sayesinde kıta Avrupa'sının merkez ülkesi konumuna erişecektir. Bu bağlamda ilk olarak 19. yüzyıla girildiğinde ülkelerin sahip olduğu nüfusları kısaca incelemek gerekir.

Tablo 1: Büyük Güçlerin Nüfusu

Ülkeler	19. Yüzyılın Başında Sahip Oldukları Nüfus (Milyon)
Britanya	16
Fransa	28
Avusturya	28
Prusya	9.5
Rusya	37
İspanya	11
Amerika Birleşik Devletleri	4

(Kennedy, 2001, s. 135).

Bu tablo esasında Prusya'nın Kıta Avrupa'sı içerisinde diğer devletlerle karşılaştırıldığında insan gücü bakımından zayıf bir devlet olduğu izlenimini oluşturabilir. Ayrıca 19. Yüzyılın başında Alman ulusunun büyük bir kısmı tarım sektöründe çalışmaktaydı. Çalışan nüfusun 3'te 2'lik kısmı tarımda alanında üretim yaparken ticareti faaliyet sürdüren grubun ise çalışan nüfusa oranı yalnızca yüzde 20 seviyesindeydi. (Derya, 2015:98). Ancak Alman Milli Birliği'nin tamamlanmasından sonra nüfus hızla artacak ve ortaya şöyle bir sonuç çıkacaktır:

Tablo 2 : 19. Yüzyıl Sonunda Büyük Güçlerin Nüfusu

Ülke	1890 Yılı Nüfus (Milyon)
Rusya	116.8
Amerika Birleşik Devletleri	62.6
Almanya	49.2
Avusturya-Macaristan	42.6
Fransa	38.3
Britanya	37.4
İtalya	30

(Kennedy, 2001, s. 248).

Tabloda da belirtildiği üzere 1890 yılında yani Alman Milli Birliği'nin tamamlanmasından 19 yıl sonra Alman İmparatorluğu kıta Avrupa'sının insan gücü bakımından en büyük devleti haline gelmiştir. Bu insan gücü Almanya'da oldukça verimli bir şekilde değerlendirilmiş ve nüfus bilhassa sanayi alanında istihdam edilmiştir. Nüfusun bu şekilde verimli ve etkili bir şekilde kullanılması Almanya'nın ulusal güç parametrelerine etkili bir şekilde yansımıştır. Saldırgan realizmin temel varsayımlarından biri olan gücün sürekli bir şekilde arttırılması ve bölgesel veya küresel anlamda egemenlik kurabilme olgusu açısından göz ardı edilemeyecek düzeyde önemli olan bu olgu Almanya için belirtilebilir bir örnektir.

Sanayi ve Saldırgan Realizm

Günümüz modern Alman devleti gerek Avrupa'nın gerekse dünyanın en büyük sanayi zincirlerinden birine sahiptir. Bu sanayileşme süreci esasında İngiltere ve Fransa'dan çok sonra başlamış olmasına rağmen Almanya, 20. yüzyılın başına gelindiğinde endüstri alanında bu iki devleti de geride bırakabilmeyi başarmıştır. Bu başarılı sürecin altyapısı ilk olarak Prusya'da atılmıştır. 1792-1815 yılları arasında Prusya'nın Fransız orduları karşısında uğradığı mağlubiyetler ve Napolyon'un Prusya kaynaklarını Fransız ordusu için kullanması ülkenin gelişimini sekteye uğratmıştır (Kopsidis ve Bromley, 2014: 39). Ancak Viyana düzeni ile birlikte Avrupa'da egemen olan barış dönemi Prusya'nın kendi içerisinde gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Bu bağlamda ilk olarak 1818 yılında Prusya'nın kendi dâhili sınırları içerisinde özel bir gümrük yasasını yürürlüğe koymasıyla birlikte iç ticarete önemli bir gelişme gerçekleşmiştir (Derya, 2015, s. 99). Ardından 1834 yılına gelindiğinde kurulan Gümrük Birliği bu sürece yeni bir aşama katmıştır (Armaoğlu, 1997: 127). Ayrıca İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin aksine Prusya'da sanayileşme politikaları devletin sıkı kontrolünde olmuş ve resmi kurumların teşviki bu süreci hızlandırmıştır (Derya, 2015:99). Bunlara ilaveten Prusya devletinin diğer ülkelere enformasyon transferi yapması da sanayileşmeye olumlu yansıyan bir diğer olgu olmuştur (Derya, 2015:99).

Almanya'nın bu sanayileşme sürecinde bankaların da katkısı büyüktür. Örneğin 1837 yılında Rhineland bankerleri demiryolu inşasına kayda değer bir şekilde mali destekler sağlamıştır (Polat, 2017:151). Bu konuda bir diğer örnek ise aynı devirde Yine aynı dönemde Leipzig bankerleri de Saxon demiryolları iktisadi kaynağını sağlama noktasında önemli desteklerde bulunmuşlardır (Polat, 2017:151). 1850'li yıllarda kırdan kente artan göç olgusu da sanayileşme sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünü karşılamak bakımından önemli olmuştur (Hochstadt, 1981:446). 1871'de Milli Birliğinin kurulmasından sonra da Almanya'nın iktisadi uygulamaları yine devlet kontrolünde olmuş ve bu da sanayi üretimine olumlu bir şekilde yansımıştır (Derya, 2015:101).

Örneğin sanayileşme sürecinde oldukça önemli bir yer tutan demir çelik üretiminde Almanya, 1. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde yerküre üzerinde 2. sıraya yükselmiştir. Ayrıca nüfusun sanayi alanına kaydırılması da yine 1871 yılından sonra ivme kazanmıştır. Örneğin makine endüstrisinde istihdam edilen kişi sayısı 1846 yılında 7600 iken aynı göstergeler 1875 yılına gelindiğinde 162.000'e yükselmiştir (Derya, 2015:100).

Tablo 3: Büyük Devlerin Demir Çelik Üretimleri

Ülke	1890 Yılı İtibariyle Demir Çelik Üretimi (milyon ton olarak)	1913 Yılına Gelindiğinde Demir-Çelik Üretimi
Amerika Birleşik Devletleri	9.3	31.8
Britanya	8	7.7
Almanya	4.1	17.6
Fransa	1.9	4.6
Avusturya- Macaristan	0.97	2.6
Rusya	0.95	4.8
İtalya	0.01	0.93

(Kennedy, 2001, s. 250).

Tablodan da görüleceği üzere Almanya, sahip olduğu insan gücünü sanayi alanında oldukça etkili ve verimli bir şekilde kullanabilmeyi başarmıştır. Bu başarı da sanayi üretimine yansıyor bilhassa silah ve demiryolu sanayisinde oldukça önemli bir yer tutan demir-çelik üretiminde artışa neden olmuştur. Bu artış 1. Dünya Savaşı'na kadar ivme kazanarak devam etmiş ve Almanya büyük harbin hemen öncesinde İngiltere'yi de geride bırakarak Avrupa'nın demir- çelik alanında en fazla üretim yapan ülkesi konumuna ulaşmıştır. Ayrıca ağır sanayi dışında kimya sektörü ve optik üretimi alanında da Almanya kayda değer atılımlar gerçekleştirmiştir (Derya, 2015:101). 1879 yılına gelindiğinde ise Gümrük duvarları daha da yükselttilerek Almanya'nın korumacı ekonomi politikaları güçlendirilmeye çalışılmıştır (Düzcü, 2016, s. 101). Sanayileşmenin bir diğer göstergesi olarak diğer devletlerle nispi bir karşılaştırılma yapıldığında ise ortaya şu tablo çıkmaktadır:

Tablo 4 : Büyük Güçlerin Dünya Sanayi Üretimindeki Yüzdesel Payları

Ülke	1830	1860	1880	1900	1913
Almanya	3.5	4.9	8.5	13.2	14.8
İngiltere	9.5	19.9	22.9	18.5	13.6
Rusya	5.6	7.0	7.6	8.8	8.2
Fransa	5.2	7.9	7.8	6.8	6.1
Avusturya- Macaristan	3.2	4.2	4.4	4.7	4.4
ABD	2.4	7.2	14.7	23.6	32.0

(Derya, 2015, s. 103).

Alman sanayisindeki bu gelişme ülkenin Gayri Safi Yurt İçi Hasılası'na da etki etmiştir. Bu bağlamda 1870-1890 arası süreçte ortaya çıkan tablo şu şekilde olmuştur:

Tablo 5: 1870-1890 Yılları Arasında Büyük Devletlerin Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (Milyar Dolar Olarak)

Ülke	1870	1880	1890
Rusya	22.9	23.2	21.1
Britanya	19.6	23.5	29.4
Almanya	16.6	19.9	26.9
Fransa	16.8	17.3	19.7
Avusturya- Macaristan	11.3	12.2	15.3
İtalya	8.2	8.7	9.4

(Kennedy, 2001, s. 216)

Tablodan da görüleceği üzere Almanya 1890 yılına gelindiğinde Avrupa'nın en büyük 2. Ekonomisi düzeyine ulaşmıştır. Ayrıca aynı dönemde örneğin Britanya 1,5 kat oranında, Fransa 1,17 oranında büyümüşken aynı oran Almanya için 1,62 düzeyinde gerçekleşmiş ve Almanya bu dönemde Avrupa'nın en hızlı büyüyen ekonomisi olmuştur. Bu ekonomik büyüme de saldırgan realizm çerçevesinde değerlendirildiğinde Alman imparatorluğun güç artırımı amacının devam iktisadi alanda da devam ettiği şeklinde yorumlanabilir. Alman imparatorluğunun kıta Avrupa'sına egemen olabilmek için saldırgan realizmin de varsayımlarından biri olan iktisadi güç olgusunun gerekliliği burada ön plana çıkmaktadır. Almanya bu gerekliliğin farkında olan bir devlet olarak sanayisini ve ekonomisini 1. Dünya Savaşı'na kadar hızla arttırabilmeyi başarmıştır. Ayrıca Almanya uluslararası ticarete de oldukça önemli bir sıçrama gerçekleştirmiştir.

Tablo 6: Dış Ticaret Hacmi (Milyar Frank)

Ülke	1900	1910	Artış Oranı
İngiltere	20.5	28	1.3
Almanya	12.5	21.5	1.7

(Armaoğlu, 1997, s. 471)

Almanya'nın sanayi alanındaki hızlı yükselişinin yansıdığı bir diğer sektör ise ulaşım olmuştur. İlk olarak milli birliğin tamamlanmamasından önceki süreçte Prusya'da ulaşım ağı hızla gelişmiştir. Örneğin demiryolu ağları için şöyle bir tablo öne çıkmaktadır:

Tablo 7: Demiryolu Uzunluğu (km)

Demiryolu Ağları Kilometre Olarak	1850	1860	1870
Prusya	3869	7169	11523

(Lee, 2004, s. 104).

Tablodan da görüldüğü üzere Prusya'nın 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulaşım sektöründe oldukça önemli bir atılım gerçekleştirdiği söylenebilir. Bu atılım 1871 yılından sonra da hızla devam etmiş ve bilhassa Berlin-Bağdat Demiryolu Projesi gibi önemli çalışmalar hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda Almanya 1. Dünya Savaşı'na kadar demiryolu ağlarının toplam uzunluğunu 637.000 kilometreye ulaştırmıştır (Derya, 2015:100). Ayrıca 1854 yılından sonra Prusya (daha sonra da Almanya) dışarıdan lokomotif alımına son vererek bu alanda da yerli üretime geçmeyi başarmıştır (Derya, 2015: 100).

Almanya'nın sanayi ve ulaşım alanlarındaki bu gelişimi onun Avrupa'da büyük bir güç olarak ortaya çıkmasında en önemli etkenler arasında olmuştur. Yerli sanayinin bu hızlı gelişimi hem ülkenin dışarıya olan bağımlılığını azaltmış hem de askeri kabiliyet ve kapasite başta olmak üzere diğer güç unsurlarına da olumlu yansımıştır. Bu durum da ülkenin diplomasi alanında elini güçlendiren bir olgu olmuştur. Bu durum da yine saldırgan realizm çerçevesinde ortaya çıkan sonuç şudur ki bir devletin büyüyecek gelişebilmesinde hem kendi kendine yetebilecek hem de kayda değer bir düzeyde ihracat yapacak bir sanayinin mevcudiyeti zaruridir. Bu bağlamda saldırgan realizmin de belirttiği gibi güç artırımı için oldukça önemli olan silah sanayisinin geliştirilebilmesi için sanayinin diğer kollarının başarılı bir şekilde işleyebilmesi gerekmektedir. Almanya'nın 1871 yılından 1.Dünya Savaşı'na kadar geçen 43 yıllık sürede kıta Avrupa'sının merkezinde güçlü bir askeri devlet olarak ortaya çıkması da yine sanayi altyapısının sağlam olması durumuna bağlanabilir. Zira modern gemilerin inşası, büyük topların ve savaşlarda etkisi günümüzde dahi göz ardı edilemeyecek derecede önemli

olan piyade tüfeklerinin (ayrıca teçhizatlarının) seri bir şekilde üretilmesi için güçlü bir sanayinin varlığı şarttır

Almanya'nın Silahlanması Ve Diplomasi Ağı

Almanya'nın 1871 yılından sonraki temel politikası statükoyu korumak ve yeni bir savaşın çıkmasını engellemek üzerine dizayn edilecektir. Zira Almanya her ne kadar Danimarka, Avusturya ve Fransa ile yaptığı savaşlardan zaferle ayrılrsa da içeride birçok problemle karşı karşıyaydı. İlk olarak 1871 yılında Almanya'nın sanayi alt yapısının güçlendirilmesi gerekiyordu. Üstelik Almanya, 1871 savaşında Fransa'dan Alsace -Loren bölgesini almıştı ve bu bölgenin Fransa için önemi büyüktü ve Fransız ulusu bu durumdan dolayı Almanya'ya karşı düşmanlık hissi beslemekteydi. (Sander, 2003:249). Ayrıca ülkenin güneyindeki Alman toplulukları Katolik'ti ve bunların dışarıdan (bilhassa Fransa'dan) destek alarak içeride herhangi bir karışıklık çıkarılmasının önüne geçmek gerekti (Armaoğlu, 1997:334). Bismarck bu duruma karşı "Kulturkampf" olarak bilinen bir politika uygulamış ve Katolikliğe daha doğrusu bu mezhebin devlet içindeki egemenliğine karşı mücadele etmiştir (Armaoğlu, 1997:335).

Buna ilaveten uluslararası alanda uzun yıllar boyunca bir barış ortamının sağlanması mevcut maddi kaynakların sanayi, silahlanma ve ekonomik gelişmeye ayırmak için zaruri bir durumdu. Bu barış ortamı tıpkı Alman İmparatorluğu'nun kuruluş sürecinde olduğu gibi yine Bismarck'ın üstün diplomasi politika ve stratejileriyle kurulacaktır. Bismarck'ın bu politikaları sayesinde Almanya, kuruluşundan günümüze değin kıta Avrupa'sının merkez devleti konumuna erişecek ve daha sonraki yıllarda "Avrupa'nın Lokomotifi" şeklinde isimlendirilecektir (Doğan, 2011:2).

Bismarck Ve Diplomasi

Esasında sadece 1871 öncesi süreç ele alındığında dahi Bismarck'ın diplomasi alanında nasıl başarılı bir devlet adamı olduğu çok açık bir şekilde görülebilmektedir. Bismarck bu dönemde milli birliğin kurulabilmesi için Avrupa'nın büyük devletleriyle sırasıyla antlaşmalar yaparak savaşacağı devleti yalnızlaştırma politikası gütmüş ve bunda da gayet başarılı olarak istediği sonuçları alabilmiştir. Ancak onun diplomasi alanındaki faaliyetleri 1871 yılından sonra da devam etmiş ve bilhassa Alman İmparatorluğu'nun güçlenebilmesi için ihtiyaç duyduğu zamanı Alman ulusuna kazandırabilmeyi bilmiştir. Zira Bismarck'a göre ülkenin toprak genişliği yeterli düzeye ulaşabilmişti ve artık yayılcılık yerine içeride ulusal güç kapasitelerini arttırmak daha önemliydi (Lee, 2004:154). Bu amaçla Bismarck İtalya, Avusturya ve Çarlık Rusya gibi devletlerle ittifaklar yaparak güç dengesini kendi merkezinde tutma ve koruma politikası izleyecektir. Bu bağlamda Bismarck'ın temel stratejisi ise Fransa'yı izole etmek ve dolayısıyla aynı anda iki cephede birden harbe girmemek üzerine kurulacaktır (Özdemir ve Jane, 2014:233). Bu konuda Bismarck'ın şu sözü esasında tüm politikasını özetler niteliktedir: "Fransa müttefiklerden yoksun kaldığı sürece bizim için tehlikeli olamaz"

(Armaoğlu, 1997:336). Esasında bu dönemin uluslararası konjonktürü de Bismarck'tan yanaydı zira Almanya'nın birlikte etmelerinden çekindiği İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya Avrupa kıtası sınırları içerisinde farklı bölgelerde çıkar çatışmaları yaşamaktaydı (Erkan, Aralık 2010:110).

1871 yılından sonra Avrupa'da ortaya çıkan durum şu şekildeydi. Batı'da Fransa ve İngiltere gibi Cumhuriyetler vardı. Doğuda ise Avusturya-Macaristan, Alman İmparatorluğu ve Rus Çarlığı gibi merkezi yönetimin güçlü olduğu ve otoriter bir anlayışın egemenlik sürdürdüğü monarşiler mevcuttu. Bu monarşilerin üçü de esasında Avrupa'nın ortasında yeni bir savaşın çıkmasına karşıydı zira bu dönemde üç devlet de enerjisini farklı bölgelerde harcamakla meşguldü. Örneğin 1856 Kırım Savaşı'ndan sonra Çarlık Rusya doğuya doğru yayılmacılık politikası izlemekte ve bu bağlamda Avrupa'da statükonun korunmasını kendi ulusal çıkarları için gerekli görmekteydi. Avusturya- Macaristan İmparatorluğu ise Doğu Avrupa'da bilhassa Balkan uluslarının çıkardığı sorunlarla meşguldü ve kendi içerisinde birçok farklı etnik kimlikten grup barındıran bu devletin yeni bir savaşa ayıracak zamanı ve maddi gücü sınırlıydı. Almanya ise yukarıda da bahsedildiği üzere dışarıda egemen olabilmek için içeride güçlenme amacı gütmekteydi.

Bu bağlamda ilk görüşmeler Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Almanya arasında gerçekleşti. 1871 yılının yazında her iki devletin imparatorları da karşılıklı olarak birbirlerini ziyaret ettiler (Armaoğlu, 1997:339). Daha sonra Bismarck ile Avusturyalı devlet adamı Beust arasında da görüşmeler yapıldı lakin Avusturya Rusya'nın da dâhil olacağı bir ittifak sistemine ilk başta sıcak bakmamıştı (Ateş, 2007:362). Ancak Beust'un görevden ayrılmasının ardından ortaya çıkan boşluk Jule Andrassy ile dolduruldu (Armaoğlu, 1997:339). Andrassy, Almanya ile ilişkileri pozitif tutacak bir görüşe sahipti (Ateş, 2007:363).

1872 yılına gelindiğinde ise Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasındaki görüşmeler yoğunlaşmıştı. İki devlet nisan ayında Berlin'de görüşme tasarısı yaptıklarında Çarlık Rusya kendisinin de bu görüşmelere katılmak istediğini bildirdi (Armaoğlu, 1997, s. 339). Sonunda 3 devlet Eylül ayında Berlin'de görüşmeler gerçekleştirdiler (Armaoğlu, 1997: 340). Bu görüşmelerde tıpkı 57 yıl öncesinde Viyana Kongresi'nde olduğu gibi (tek fark İngiltere'nin yerini şimdi merkez ülke olarak Almanya almıştı.) 3 devlet Avrupa'da statükonun korunması yönünde karar almışlardı (Ateş, 2007, s. 364). Ayrıca Balkanlarda çıkabilecek herhangi bir problem karşısında 3 devlet de birbirleriyle müzakere halinde paydaş bir siyaset güdeceklerinin sözünü vermekteydiler (Armaoğlu, 1997:340). Revizyonist halk hareketleri karşısında da ortak politikalar izlenecekti (Sander, 2003, s. 251) . Ayrıca bu 3 devlet bir başka devletle herhangi bir ittifak kurmayacağını da garantisini veriyorlardı (Armaoğlu, 1997:340). Böylece 1. Üç İmparatorlar Ligi Avusturya-Macaristan, Çarlık Rusya ve Almaya arasında kurulmuş oldu (Sander, 2003:251). Bu üç monarşinin bir araya gelmesi Avrupa'da "Dreikaiserbund" olarak adlandırılır (Lee, 2004:155). Ayrıca bu lig,

herhangi bir yazılı antlaşma veya yasalara bağlı değildi ve tamamen sözlü bir şekilde oluşturulmuştu (Ateş, 2007:364). Lakin bu ittifakın ömrü çok uzun sürmeyecekti. Zira bilhassa Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Çarlık Rusya arasındaki Balkanlar üzerinde çıkar çatışmaları vardı ve bunun sonucunda da 1875 yılında 3 İmparatorlar Ligi tarihe karıştı (Sander, 2003:251).

1. 3 İmparatorlar Ligi'nin Balkanlarda yaşanan çıkar çatışmaları nedeniyle kısa sürmesi Bismarck ve dolayısıyla Almanya için olumsuz bir gelişmeydi. Lakin yine de Almanya Avrupa'nın merkezi gücü olma pozisyonunu korumak istemekteydi ve bu bakımdan diğer monarşilerle ilişkilerin tamamen kopmasından yana değildi. Üstelik 1870'li yılların ortalarında Fransa artık toparlanabilmişti ve Frankfurt Antlaşması sonucu kendisine yüklenen savaş tazminatını ödeyebilmişti (Armaoğlu, 1997:342). Bu bakımdan Bismarck, Avusturya ile olan yakınlaşmayı sürdürdü. Bu amaçla Bismarck, 1879 yılının ağustosunda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Dışişleri Bakanı Andrassy ile temasa geçti (Ateş, 2007:367). Bunun üzerine iki devlet adamı 28-29 Ağustos'ta bir araya geldiler (Armaoğlu, 1997:346). Bu görüşmeler sonucunda Avusturya - Macaristan İmparatorluğu Almanya arasında 7 Ekim 1879 tarihinde bir antlaşma imzalandı (Ateş, 2007, s. 368). Bu antlaşmaya imza atan iki devletten herhangi biri Çarlık Rusya ile harbe girerse diğeri ona yardımda bulunacaktı (Armaoğlu, 1997:347). Eğer saldırı Rusya dışında bir devlet tarafından gerçekleştirilirse saldırıya uğramayan devlet olası bir harpte tarafsızlık esasına dayanan bir siyaset uygulamakla yükümlü olacaktı (Sander, 2003:252). Bu ittifakın süresi 5 senelikti lakin ittifak, taraflardan herhangi biri antlaşmadan çekilmediği sürece kendiliğinden devam edecekti (Armaoğlu, 1997:347).

İki Germen asıllı devlet tarafından kurulan bu ittifak esasında 1. Büyük Harbe değin sürecektir (Armaoğlu, 1997:347). Zira her iki devlet de orta Avrupa'da birbirlerinin desteğine ihtiyaç duymaktaydı üstelik statükonun bozulması iki devletin de aleyhine olacaktı. Bu ittifakın mimarı Bismarck ise bu konu hakkında anılarında şu sözleri dile getirmektedir: "Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun bağımsız ve kuvvetli bir büyük devlet olarak kalması, Almanya için Avrupa muvazenesinin muhafazası bakımından bir ihtiyaçtır; icabında bu uğurda memleketin barışı vicdan huzuru ile tehlikeye konabilir. Avusturya ile Rusya'nın Balkanlar'da birbirine aykırı menfaatleri oluşu bizim için bir avantaj teşkil etmektedir; Rusya ile Prusya arasında ise münasebetlerin kesilmesine ve harbe meydan verecek derecede kuvvetli menfaat aykırılıkları yoktur" (Bismarck, 1965:360).

Bu açıklamalarda da görüldüğü üzere Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun bölgedeki pozisyonunun korumasını net bir biçimde savunmaktaydı. Üstelik bu devlet Balkanlarda yaşanan problemlerin Almanya'ya doğrudan tesir etmesinin önünde bir tampon görevi görmekteydi. Bunun yanında Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun güçlü olabilmesi Çarlık Rusya'nın güneye inmesi önünde bir engel teşkil etmekteydi.

Almanya'nın Avusturya ile olan bu antlaşması esasında açık bir şekilde Çarlık Rusya ve Fransa'yı hedef almaktaydı. Ancak Bismarck bilhassa Çarlık Rusya'yı doğrudan karşısına almanın tehlikeli bir strateji olduğunun da farkındaydı ve bu devleti de bir şekilde ittifaklar halkasına yeniden çekmeyi amaçlamaktaydı. Lakin diğer yandan Fransa meselesini çözebilmişti zira Fransa Avrupa' adeta yalnızlaştırılmıştı.

Osmanlı-Çarlık Rusya arasında yapılan ve tarihte 93 Harbi olarak bilinen savaşlardan sonra Berlin konferansı toplanmıştı (Altıntaş E. T., 2016:112). Bu konferansta Almanya'nın bilhassa Balkanlar bölgesi konusunda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu tarafında yer alması Çarlık Rusya ile olan ilişkileri olumsuz etkilemişti (Armaoğlu, 1997:348). Bu bakımdan Bismarck Rusya ile yeni bir ittifakın yollarını aradı. Bu dönemde Çarlık Rusya'nın Dış İşleri Bakanlığı koltuğuna Giers isimli Almanya yanlısı bir devlet adamı oturmuştu (Armaoğlu, 1997:349). Sonunda taraflar arasında yapılan görüşmeler 18 Haziran 1881 tarihinde Berlin'de İkinci Üç İmparatorlar Ligi'nin imzalanmasıyla neticelendi (Armaoğlu, 1997:350). Böylece Bismarck, iki cephede birden savaşa riskini tekrardan ortadan kaldırmıştı.

Bismarck'ın diplomatik girişimleri sadece Çarlık Rusya ile de sınırlı değildi. Fransa'nın 1881 yılında Tunus'u işgal etmesi üzerine İtalya Akdeniz'deki çıkarlarının zarara uğradığını düşünerek tepki gösterdi (Armaoğlu, 1997:357). Ortaya çıkan bu durum Bismarck için İtalya'yı Fransa'dan ciddi bir şekilde uzaklaştırabilmek için bir fırsattı (Ateş, 2007:371). İtalya ise kendisine müttefikler arıyor ve bu bağlamda Almanya'ya yaklaşmanın faydalı olacağını düşünüyordu (Armaoğlu, 1997: 360). Avusturya ise Çarlık Rusya'dan çekiniyor ve olası bir savaşta güney cephesinden İtalya üzerinden bir problem yaşamayacağını garanti altına almayı amaçlıyordu (Armaoğlu, 1997:360). Bunun üzerine İkinci Üç İmparatorlar Ligi'nin imzalanmasından yaklaşık 1 yıl sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Almanya ve İtalya bir araya geldi. Bu üç devlet arasında 20 Mayıs 1882 tarihinde Üçlü İttifak kuruldu (Ateş, 2007:371). Bu ittifak sayesinde Bismarck, İtalya ve Avusturya arasındaki gerginliğe son verebilmeyi başarmıştı (Lee, 2004:157). Antlaşmaya göre *"Taraflardan biri, iki ya da daha çok büyük devletin saldırısına uğrarsa diğer iki devlet ona yardım edecektir. İtalya, Fransa'nın saldırısına uğrarsa, diğer iki devlet yardımında bulunacaklardı. Bunların dışında tarafların uğrayacakları herhangi bir saldırı sırasında diğer taraflar yardımcı bir tarafsızlık izleyeceklerdi"* (Ateş, 2007, s. 371). Bu ittifak beş senelik süre için geçerliydi ve uluslararası kamuoyundan saklı tutulacaktı (Armaoğlu, 1997:360). Bu antlaşmayla birlikte Bismarck, İtalya'yı da Almanya tarafına çekebilmeyi başarmıştı.

Buna ilaveten 1881 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun Sırbistan ile antlaşması da doğudaki dengeleri korumak bağlamında oldukça mühim bir gelişmeydi (Ateş, 2007: 372). Ayrıca 30 Ekim 1883 tarihinde Romanya'nın yine Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile yaptığı ikili antlaşma da dolaylı olarak bu devletin Bismarck'ın ittifaklar sistemine dâhil olması demektir (Armaoğlu, 1997, s. 363). Antlaşmaya göre ise olası bir Rus taarruzuna karşı Avusturya ve Romanya ortak hareket edecekti (Sander, 2003:254). Zira Romanya ve Sırbistan 1878 Berlin Konferansı sonrası

bağımsızlığını henüz kazanmış devletlerdi ve güç parametreleri bakımından oldukça zayıftılar (Ustabulut ve Kara, 2016:1). Bu açıdan güçlü devletlerin desteğine ihtiyaç duymaktaydılar. Bu durum da Almanya'nın lehine olan bir gelişme olmuştur.

1887 yılına gelindiğinde ise Fransa'nın Almanya karşısındaki düşmanlığı daha da artmış ve bu devlet Almanya'ya karşı silahlanmasını artırmıştı. Bu bakımdan Bismarck, Üç İmparatorlar Ligi'nin yenilenmesi için Çarlık Rusya ile temasa geçti lakin Avusturya ile olan çıkar çatışmaları bu iki devleti yeniden birbirinden uzaklaştırmıştı (Armaoğlu, 1997:375). Bu nedenle Bismarck Çarlık Rusya ile tıpkı Avusturya ile yapıldığı gibi ikili bir antlaşma imzalama yolunu izledi. Sonunda 18 Haziran 1887 tarihinde iki devlet karşılıklı teminat antlaşması imzaladı (Ateş, 2007:373). Buna göre taraflardan Çarlık Rusya veya Almanya harbe girdiği takdirde harp dışında olan diğer devlet tarafsızlık siyaseti uygulayacaktı (Armaoğlu, 1997:375). Ayrıca Balkanlardaki mevcut siyasi konjonktürün korunması sağlanacaktı (Ateş, 2007:373). Buna ilaveten Bulgaristan konusunda Almanya, Çarlık Rusya yanında pozisyon alacaktı (Lee, 2004:157). Bu antlaşma ek olarak boğazların kapalılığı ilkesini de vurguluyordu (Armaoğlu, 1997:376). Çarlık Rusya ile Almanya arasında yapılan bu teminat gizlilik ilkesine dayanacaktı ve uluslararası kamuoyuna açıklanmayacaktı (Lee, 2004:158).

Saldırgan Realizm Ve Diplomasi

Bismarck'ın kurduğu ittifaklar sistemi esasında birkaç temel gayeyi hayata geçirmeyi amaçlıyordu. İlk olarak 1871 yılında Milli Birliğini henüz tamamlamış olan ve diğer devletlere kıyasla birçok alanda geri kalmış bir Almanya'nın biran önce yükselmesi zorunluluğu belirlemiştir. Bu zorunluluk hem kral 1. Wilhelm hem de şansölye Bismarck tarafından oldukça başarılı bir şekilde analiz edilmiş ve çözüm önerilerini de yine bu devlet adamları saptamıştı. Bu bağlamda Bismarck şunun çok iyi farkındaydı ki Fransa eğer gerekli şartlar tamamlanırsa 1870-1871 yıllarında yapılan Sedan Savaşı'nın rövanşını yapmayı amaçlamaktaydı (Armaoğlu, 1997: 392). Ayrıca Fransa'nın İngiltere ile olan yakınlığı da Almanya'yı zor durumda bırakabilirdi. Diğer taraftan Çarlık Rusya ve Avusturya- Macaristan İmparatorluğu da Doğuda güçlü iki büyük devlet olarak mevcudiyetlerini sürdürmekteydi. Bu bakımdan büyük güçlerin tam ortasında kalmış Almanya eğer güç dengesini kendi merkezi üzerine inşa edemezse ulusal çıkarlarını uzun vadede korumayacaktı.

Bu durumu da saldırgan realizm çerçevesinde değerlendirildiğinde bu teorinin temel varsayımlarından biri olan güç artırımı ilkesinin yerine getirilebilmesi için gerek iç politikada gerekse uluslararası alanda en rasyonel kararların verilmesi zorunluydu. Yani bir devlet eğer ulusal güç parametrelerini kuvvetlendirmeyi amaç ediniyorsa bunu bireysel bağlamda yapamazdı ve diplomasiye de önem vermeliydi. Bu durumun çok iyi farkında olan Bismarck güç dengesini Almanya üzerinde dizayn edebilmek için sırasıyla Avusturya, Çarlık Rusya, İtalya, Romanya ve Sırbistan'ı kendi cephesine çekebilme başarıları. Ayrıca Bismarck, Almanya Şansölyesi olarak görev yaptığı 19 yıl boyunca dış

politikada oldukça ihtiyatlı davranmaktan vazgeçmedi (Roberts, Avrupa Tarihi, 2015:551). Zira Bismarck olası bir savaştan Almanya'nın kazançlı çıkamayacağını farkındaydı; ayrıca silahlanma, sanayi ve ekonomi başta olmak üzere Almanya'nın ulusal güç kapasitelerini artırabilmek için uzun süreli bir barış ortamının gerekliliğine inanmaktaydı.

Bu bağlamda Bismarck, kendinden yıllar sonra Almanya'nın başına geçecek olan Hitler'in yaptığı hataların hiçbirine düşmemişti. Hitler, Bismarck gibi ulusal güç unsurlarını artırmayı kendine amaç edinmiş ve silahlanmaya önem vermişti. Ancak Hitler, diğer devletlerin tutumlarını doğru bir şekilde hesap edememiş bu da Almanya'nın yıkımı ile sonuçlanmıştı. Modern Almanya'nın kurucusu Bismarck ise realist teorinin temel varsayımlarını kendi dış politikasında uygulamakla beraber bu dış politikayı bütünüyle rasyonel bir temel üzerine inşa etmişti.⁴ Sonuç olarak Bismarck, bir devletin içeride güçlenebilmesi için dışarıda gerekli olan koşulların sağlanması ilkesine inanmış ve diplomasi sayesinde bunu hayata geçirebilmişti. Böylece Almanya uzun yıllar boyunca konvansiyonel bir savaştan kendini uzak tutarak hızlıca yükseldi ve 20. Yüzyıl başında Avrupa'nın en güçlü iki devletinden biri haline geldi.

Bismarck Dönemi'nin Sonu

Avrupa'da Almanya merkezli güç dengesi bu şekilde sürmekte iken 1888 yılında Alman kralı I. Wilhelm vefat etti (Ateş, 2007, s. 374). I.Wilhelm'in koltuğuna oğlu III. Friedrich oturdu ancak hükümlerini uzun sürmedi ve yaklaşık 3,5 ay sonra vefat etti (Armaoğlu, 1997, s. 382). Bunun üzerine II. Wilhelm Almanya kralı oldu (Ateş, 2007:374) Ancak II. Wilhelm Bismarck'ın aksine dış politikada yayılcılık ilkesine önem vermekteydi ve tıpkı İngiltere, Fransa gibi devletlerin sürdürmekte olduğu sömürgecilik politikasının Almanya için de gerekliliğini savunmaktaydı (Sander, 2003, s. 258). Ayrıca Bismarck'ın aksine yeni kral liberal görüşlere sahipti (Ateş, 2007:374). Bu düşünsel ayrılıkların sonucunda Bismarck ile kral II. Wilhelm'in birlikte çalışamayacağı kısa sürede netleşti. Neticede 18 Mart 1890 tarihinde Bismarck Almanya Şansölyeliğinden istifa etti (Armaoğlu, 1997:386). Yerine ise General Caprivi geçti (Sander, 2003:259). Böylece Almanya tarihi için Bismarck dönemi kapanmış oldu. Yeni dönem ise siyasi tarihe "*Weltpolitik*" olarak geçecektir (Armaoğlu, 1997:386).

Almanya'nın Silahlanması

Birleşik bir Almanya her alanda olduğu gibi askeri açıdan da Prusya'dan daha güçlüydü ve Alman devletçikleri bir araya geldiğinde Avrupa'nın en büyük ordularından birisi ortaya çıkmıştı.

⁴ Realizmin uluslararası ilişkiler alanında bilimsel olarak ortaya atılması her ne kadar 20. Yüzyılda olsa da bu teorinin öne sürdüğü ilke ve uygulamalardan biri olan kendi çıkarlarını her şeyden üstün tutma anlayışı insanlığın ilk yıllarından beri mevcudiyetini sürdürmektedir.

Tablo 8:Büyük Güçlerin Askeri Personel Sayıları

Ülke	1880	1890	1900	1910	1914
Rusya	791.000	677.000	1.162.000	1.285.000	1.352.000
Fransa	543.000	542.000	715.000	769.000	910.000
Almanya	426.000	504.000	524.000	694.000	891.000
Britanya	367.000	420.000	624.000	571.000	532.000
Avusturya- Macaristan	246.000	346.000	385.000	425.000	444.000
İtalya	216.000	284.000	255.000	322.000	345.000
ABD	34.000	39.000	96.000	127.000	164.000
Japonya	71.000	84.000	234.000	271.000	306.000

(Kennedy, 2001, s. 253).

Tablodan da görüldüğü üzere Almanya, ordudaki asker mevcudiyetini sürekli olarak artırmıştı ve 1. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde Avrupa'nın en büyük 3 ordusundan birini kurabilmeyi başarmıştı. 1. Dünya Savaşı sırasında ise Almanya 13.25 milyon civarında askeri seferber ederek personel sayısı bakımından en büyük orduyu kurmuş olacaktır (Kennedy, 2001, s. 332). Askeri güç bakımından önemli olan bir diğer husus da deniz kuvvetleridir. Bu alanda da Almanya göz ardı edilemeyecek düzeyde gelişmeler göstermiştir. Donanmanın gelişmesinde ise önemli rol oynayan isim Amiral Tirpitz olmuştur (Armaoğlu, 1997:471).

Tablo 9: Büyük Devletlerin Harp Gemileri Toplam Tonajları

Ülke	1880	1890	1900	1910	1914
Britanya	650.000	679.000	1.045.000	2.174.000	2.714.000
Fransa	271.000	319.000	499.000	725.000	900.000
Rusya	200.000	180.000	383.000	401.000	679.000
ABD	169.000	240.000	333.000	824.000	985.000
Japonya	15.000	41.000	187.000	496.000	700.000
İtalya	100.000	242.000	245.000	327.000	498.000

Avusturya	60.000	66.000	87.000	210.000	372.000
Almanya	88.000	190.000	285.000	964.000	1.305.000

(Kennedy, 2001, s. 253).

Tablodan da görüleceği üzere Almanya 1. Dünya Savaşı patlak verdiğinde dünyanın en büyük 2. donanmasını oluşturmayı başarmıştır. Milli birliğini oldukça geç tamamlayan bir devletin kısa bir sürede bu denli gelişmesi saldırgan realizmin ulusal güç artırımını hızlı bir şekilde gerçekleştirme ilkesi ile de örtüşmektedir.

Sonuç

Yapılan bu çalışmada Almanya'nın kuruluş ve gelişim aşamaları incelenerek Bismarck döneminde Alman ulusal kuvvetinin hangi şartlarda ortaya çıktığı ve Almanya'nın siyasi olarak Avrupa'nın merkezi noktasında konuşlanmasının arkasında yatan temel stratejiler incelenmiştir. Bu dönemde yapılan askeri reformlar üzerinde durulmuş ve günümüz Alman topraklarının 1648 Vestfalya Antlaşması'ndan sonra kendi içerisindeki parçalanmışlığının daha da arttığı olgusunun altı çizilmiştir. Ardından 19. Yüzyılda Alman Milli Birliği'nin kurulma süreci incelenmiştir. Bu noktada, Prusya Şansölyesi Bismarck'ın "Bertaraf edilmesi gereken devletleri yalnızlaştırdıktan sonra onlarla savaşmak." üzerine kurulu stratejisi açıklanmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise 1871-1890 yılları arasında Avrupa'da kurulan dengenin, Bismarck'ın diplomatik girişimleri sayesinde ortaya çıktığı vurgulanmıştır. Bu denge düzeninin dışarıda barış ortamını sağlamanın içeride Almanya'nın sanayi, iktisadi ve askeri açıdan sahip olduğu güç parametrelerini arttırmasına bir zemin oluşturduğu olgusu çalışmanın temel hipotezi olarak öne sürülmüştür. Bu hipotez; gerek Bismarck'ın kurduğu ittifaklar ağı gerekse bu ittifaklar sonucu oluşan denge düzeninin sağladığı barış ortamı sayesinde Almanya'nın güçlenmesi durumunun tablolarla değerlendirilmesi yoluyla ispatlanmış ve bu noktada ilgili tablolardaki nicel veriler nitel bir perspektiften tahlil edilmiştir. 19. Yüzyılın başında nüfus, sanayi üretimi, askeri güç vb. parametreler bakımından Almanya'nın milli birliğini oldukça geç tamamlamasına rağmen Avrupa'daki en büyük iki devletten biri düzeyine ulaşmasının gösterilmesi Bismarck'ın bu stratejisinin başarıya ulaştığı önermesinin de bir ispatı olarak çalışmada verilerle ortaya konmuştur.

Kaynakça

- Akyılmaz, G. (2019). *Siyasi Tarih*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Albayrak, S. O. (2010). *Güçlü Ve Merkezi Devletin Yönetim Bilgisi: Kameralizm*. Ankara: YBAD Lisansüstü Seminer Çalışmaları.
- Altıntaş, E. T. (2016). 1878 Berlin Konferansı'ndan Sonra Osmanlı Devleti'nin Askeri İslahat Ve Dış Politikasındaki Yeni Yönelimler. *Asia Minor Studies*, 4(8), 110-125.
- Altıntaş, Y. Z. (2012). Otto Von Bismarck Ve Osmanlı'daki İmajı. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
- Arı, T. (2013). *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği*. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Armaoğlu, F. (1997). *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Ateş, T. (2007). *Siyasal Tarih*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Balcı, A. (2018). Realizm. A. BALCI, & Ş. KARDAŞ içinde, *Uluslararası İlişkilere Giriş*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Beydilli, K. (1985). *Büyük Friederich Ve Osmanlılar*. İstanbul: Güray Matbaacılık.
- Bismarck, O. V. (1965). *Düşünceler Ve Hatıralar*. (N. Akipek, Çev.) İstanbul: MEB Yayınları.
- Derya, H. (2015). Almanya Ve Japonya'nın Sanayileşme Sürecinde Korumacı Politikaların Önemi. *Akademik Bakış Dergisi*(48), 97-117.
- Doğan, N. (2011). Almanya'nın Avrupa'daki Konumuna Teorik Yaklaşımlar: Almanya'nın Yeniden Birleşmesinden 20 Yıl Sonra Bir Değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Düzcü, L. (2016). Korku ile Tedbir Arasında Bir İhtilâlî İzlemek: 1848 İhtilâlî ve Osmanlı Hükümeti. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(38), 51-78.
- Dwyer, P. G. (2013). Violence And The Revolutionary And Napoleonic Wars: Massacre, Conquest And The Imperial Enterprise. *Journal of Genocide Research*, 15(2), 117-131.
- Ekinci, E. (2016). Devrimden Günümüze Fransız Siyasal. *Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 149-172.
- Erkan, S. (Aralık 2010). Savaş ve Barış Bağlamında XIX. Yüzyıl Uluslararası. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi*(22), 93-115.
- Ersoy, E. (2017). Realizm. R. GÖZEN içinde, *Uluslararası İlişkiler Teorileri* (s. 159-187). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Fulbrook, M. (2011). *Almanya'nın Kısa Tarihi*. (S. GÜRSES, Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Geer, W. (1921). *Napoleon The First An Intimate Biography*. New York: Forgotten Books.
- Hochstadt, S. (1981). Migration and Industrialization in Germany: 1815-1917. *Social Science History Association*, 4(5), 445-468.
- Kappler, A. (1999). *İşte Almanya*. (B. EMİRCAN, Çev.) Braunschweig: Almanya Basın ve Enformasyon Dairesi.
- Karadağ, C. (2015). Alman Federalizminin Tarihsel Süreçteki Gelişimi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 121-136.

- Karsu, B. (2019). Milliyetçilik Çağında Çok Uluslu İmparatorlukların Sonuna Doğru Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Dış Politikasının Ana Hatları: 1848-1914. *Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi*, 3(6), 56-72.
- Kaya, Ö. (2013). *Avrupa Tarihi Üzerine Yazılar*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kennedy, P. (2001). *Büyük Güçlerin Yükseliş Ve Çöküşleri*. (B. KARANAKÇI, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kissinger, H. (2000). *Diplomasi*. (İ. Kurt, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kopsidis, M., & Bromley, D. (2014). The French Revolution and German industrialization: The New Institutional Economics Rewrites History. *Leibniz Institute of Agricultural Development in Transition Economies Discussion Paper No:149*. Halle, Germany: Econstor.
- Kurtoğlu, İ. (2012). *Almanya Almanlar Alman-cılar*. İstanbul.
- Küçüksolak, Ö. (2012). Güvenlik Kavramının Realizm, Neorealizm ve Kopenhag Okulu Çerçevesinde Tartışılması. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 4(14), 202-208.
- Lee, S. (2004). *Avrupa Tarihinden Kesitler (1789-1980)*. Ankara: Dost Kitapevi.
- Machiavelli, N. (1955). *Hükümdar*. Ankara: Yıldız Matbaacılık.
- McNeill, W. H. (2001). *Dünya Tarihi*. (A. Şenel, Çev.) Ankara: İmge Kitapevi.
- Özdal, B., & Jane, M. (2014). "La Der Des Ders" in Uluslararası Sistemin Yapısına Etkileri. *Akademik Bakış Dergisi*, 7(14), 215-245.
- Özdoğan, M. (2019). Realizm Ve Neorealizm Bağlamında Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Değerlendirilmesi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 8(1), 01-24.
- Polat, A. (2017). Almanya'da 1850 Sonrası Endüstrileşme Sürecinde Bankaların Rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(51), 148-164.
- Ponting, C. (2011). *Yeni Bir Bakış Açısıyla Dünya Tarihi*. (E. B. Özbilen, Çev.) İstanbul: Alfa Tarih Yayınları.
- Roberts, J. (2011). *Dünya Tarihi* (Cilt 2). İstanbul: İnkilap Kitapevi.
- Roberts, J. (2015). *Avrupa Tarihi*. İstanbul: İnkilap Yayınevi.
- Sander, O. (2003). *Siyasi Tarih İlk Çağlardan 1918'e*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Şemşek, İ. (2014, Mart). Viyana Kongresi Sürecinde Barışın İnşası Ve Avrupa Ahengi. *İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Minerva Öğrenci Bülteni*(15).
- Tüysüzoğlu, G. (2013). Savunmacı Realizm ve Saldırgan Realizm Bağlamında Karadeniz Havzası'ndaki Çatışma Gerçekliğinin Değerlendirilmesi. *Avrasya Etüdleri Dergisi*, 44(2), 57-85.
- Uçarol, R. (2000). *Siyasi Tarih*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Ustabulut, M. Y., & Kara, K. (2016). Romanya'da Türk Dili Tarihi ve Dobruca'daki (Köstence) Türkoloji Eğitimi. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(2), 1-16.
- Uyar*, M., & Gök, H. (tarih yok). Prusya Askeri Sisteminin Kuruluşu Ve Olgunlaşması. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 1-28.
- Yalçın, A., & Yılmaz, Ç. (2007). Avrupa'da Birlik Ve Bütünleşme Hareketleri. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 93-114.
- Zeyrek, S., & İlhan, M. (2016). İtalya'nın Milli Birlik Sonrasında Osmanlı Devleti ve Balkan Siyaseti. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 59-85.

Almanya'nun 19. Yüzyıl'da Yükselişinin Saldırgan Realizm Çerçevesinde İncelenmesi

Zielonka, J. (2007). Avrupa'da Yeni-Ortaçağ Düzeninin Yükselişi. *Divan Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 12(23), 39-55.